

L'atenció sanitària als centres penitenciaris

Enguany, el Síndic ha obert una actuació d'ofici focalitzada en l'atenció sanitària que es dispensa als interns i en l'estat en què es troben les infermeries dels diversos centres penitenciaris.

L'obertura de l'actuació d'ofici es fonamenta en una queixa que va plantejar un grup d'interns del Centre Penitenciari Brians 2, que manifestaven que l'atenció dels serveis mèdics a un mòdul de vida ordinari es limitava a quinze interns. Aquesta circumstància penalitzava els interns que habiten les cel·les de les plantes superiors, atès que, per estricte ordre d'obertura de portes, són els últims que arriben allà on cal apuntar-se perquè els visiti el metge.

La legislació vigent estableix que l'Administració penitenciària ha de vetllar, entre d'altres, per la salut dels interns, i els ha de donar una assistència sanitària de caràcter integral, orientada tant a la prevenció de malalties com a la curació i la rehabilitació.

L'Administració penitenciària ha d'oferir una assistència sanitària integral orientada tant a la prevenció com a la curació i la rehabilitació

Durant l'any 2012, la institució ha visitat tots els centres penitenciaris de Catalunya (llevat dels centres oberts).

De les visites realitzades s'ha pogut constatar el següent:

- Assistència sanitària integral i continuada les 24 hores. Els centres penitenciaris petits (Figueres, Girona i Tarragona) no tenen servei mèdic nocturn, tot i que hi ha un metge de guàrdia localitzable. En cas que sigui necessari, es trasllada immediatament l'intern a un centre sanitari extern.

- Tot i que no hi hagi un nombre tancat de visites diàries concertades, l'assistència sanitària als mòduls de règim de vida ordinari està limitada pel temps que els metges es dediquen a passar consulta (generalment dues hores a cada mòdul). No obstant això, en cas que un intern que no hagi estat visitat requereixi visita mèdica és traslladat a la infermeria, on se li passa consulta i se li pauta el tractament indicat.

- L'assistència integral comporta disposar de la pràctica totalitat de les especialitats mèdiques, tant les de tipus orgànic com de tipus psiquiàtric. Les que no són ofertes per l'Administració penitenciària són concertades pel sistema públic de salut, amb sortides als diversos centres sanitaris propers als centres penitenciaris.

Les especialitats que, generalment, poden passar consulta dins els centres penitenciaris són: medicina general, dermatologia, especialitat digestiva, odontologia, oftalmologia i traumatologia.

Els serveis amb més demanda són els de l'odontòleg i l'oftalmòleg, per als quals hi ha llistes d'espera de quatre a sis mesos, depenent del centre penitenciari.

Cal fer constar que els odontòlegs i oftalmòlegs no acudeixen diàriament als centres penitenciaris, sinó que fan visites setmanals i, en la majoria de casos, quinzenals.

- Pel que fa a l'estat de les dependències d'infermeria, varia en funció d'uns centres o uns altres.

En aquest sentit, el Síndic valora positivament l'estat en què es troben la majoria d'infermeries dels centres visitats, llevat de les infermeries dels centres penitenciaris de Girona i Figueres.

L'estat de les infermeries dels centres penitenciaris és bo, llevat de les dels centres de Figueres i Girona

La manca de condicionament d'ambdues infermeries a l'estàndard requerit es deu al fet que el Departament de Justícia està pendent de posar en funcionament el nou Centre Penitenciari de Puig de les Basses, tan bon punt les disponibilitats presupostàries ho permetin.

No obstant això, la qualitat dels serveis medicosanitaris dispensats als interns dels centres de Girona i Figueres són exactament iguals a la resta dels interns d'altres centres.

- Per norma general, les infermeries disposen de dos espais diferenciats: un dedicat als malalts orgànics i un altre dedicat als malalts psiquiàtrics. A la dependència dedicada als malalts orgànics, s'hi destinen els interns que han de seguir un tractament específic, que requereixen cures i

vigilància constants i els que es troben impedits per seguir el règim de vida en un mòdul ordinari.

- Pel que fa a la zona destinada a malalts psiquiàtrics, hi ha ingressats els interns que necessiten un control més intensiu sobre la seva problemàtica psiquiàtrica i altres interns sotmesos al compliment d'una mesura de seguretat.

En cas que algun intern psiquiàtric es descompensi, és valorat pel metge i psiquiatra del centre i, si cal, és traslladat a la Unitat Hospitalària Psiquiàtrica Penitenciària, ubicada dins el recinte del Centre Penitenciari Brians 1.

Tan bon punt l'intern queda compensat, se'l trasllada al centre d'origen.

La connexió informàtica amb els centres hospitalaris facilitaria la programació de les visites als interns

Un altre motiu de queixa relacionat directament amb les restriccions pressupostàries i amb els serveis mèdics ha estat la decisió del Departament de Justícia de no assumir el cost dels productes de parafarmàcia, com ara les cremes dermatològiques o pastes per a la fixació de pròtesis dentals.

En tant que són productes que no estan subvencionats per la Seguretat Social per a la resta de ciutadans i, tenint en compte el moment actual de restricció econòmica, el Síndic troba adequada l'adopció d'aquesta mesura. En casos excepcionals i acreditats d'interns sense capacitat econòmica, l'Administració haurà de fer un esforç per proveir-los-en.

El Síndic ha formulat un seguit de suggeriments a l'Administració, com ara culminar el traspàs del personal sanitari, amb la intenció de fer front als problemes de personal sanitari observat en alguns centres i garantir la connexió informàtica des de les infermeries dels centres penitenciaris amb els hospitals de referència per poder accedir a les agendes dels especialistes i poder programar les visites hospitalàries als interns.

L'especificitat individual que presenta cada centre penitenciari origina problemàtiques diverses que s'han de tractar des d'aquesta òptica. Per aquest motiu, el Síndic ha suggerit, amb relació a la Unitat Hospitalària Psiquiàtrica Penitenciària ubicada a Brians 1 la possibilitat d'establir una infermeria psiquiàtrica per als interns que presenten trastorns límit de la personalitat o trastorns de tipus antisocial perquè tinguin el seu propi estat de contenció i tractament individualitzat.

Amb relació a les infermeries dels centres penitenciaris de Figueres i Girona, s'ha suggerit que es condicionin i es posin al dia, ja que s'està demorant l'obertura del nou centre de Puig de les Basses.

La dotació d'un/a monitor/a d'esports al Centre Penitenciari de Dones es considera d'una importància vital, atès que s'ha evidenciat que la realització d'activitat física augmenta l'autoestima en les internes, alhora que els disminueix l'ansietat i l'estrès i, per tant, han de prendre menys medicació.

Finalment, i pel que fa al Centre Penitenciari d'Homes de Barcelona, s'observa que, pel volum d'interns, ingressos i excarceracions, i la resta de tràmits sanitaris que s'han de fer, seria convenient dotar la infermeria amb personal administratiu.

Actuació ofici 02859/2012

El Síndic ha tingut coneixement per mitjà d'un grup d'interns del Centre Penitenciari Brians 2 que l'atenció sanitària que es dispensa al centre s'ha reduït.

L'actual conjuntura econòmica ha propiciat que el Govern hagi adoptat mesures de contenció pressupostària, però el Síndic de Greuges, institució que vetlla per la defensa de drets i llibertats, especialment dels col·lectius més vulnerables, ha de garantir l'accessibilitat i la qualitat de l'assistència sanitària dels interns a les presons catalanes, d'acord amb l'article 4.3 de la Llei orgànica general penitenciària i l'article 207 del Reglament penitenciari.

Per aquest motiu, es visitaran tots els centres penitenciaris, concretament les infermeries i altres dependències ubicades als mòduls de règim de vida ordinaris, per comprovar la qualitat de l'assistència mèdica dispensada.